

		Tanári beleszólás	
Az iskolai diákönkormányzatok működési típusai	Nincs	Nincs: Az iskola nem törődik a diákönkormányzattal	Van: Az iskola a törvény betűje és szelleme szerint jár el
	Van	Formális létezés	Demokratikus: oktató-nevelő jellegű
Diákaktivitás	Nincs	Formális létezés	Antidemokratikus: az iskolavezetés passzív „szíjártétele”
	Van: szűk kisebbség (stréber)	Formális: magán- vagy csoportérdeket testesít meg	Formális: nincs igazi képviselő
	Van: önálló képviselőt tömegbázissal	Demokratikus	Demokratikus: egyeztető
			Antidemokratikus: az iskolavezetés aktív „szíjártétele”
			Demokratikus: konfliktusos

Összegzés

Elmondható, hogy diákönkormányzatok működése iskolánként nagyon változatos képet mutat. A hetedikeseik körében szerzett benyomásaink alapján az tűnik valószínűbbnek, hogy az általános iskolák ma még messze vannak a demokráciára nevelés kívánatos szintjétől.

A diákönkormányzat működése meghatározó módon illeszkedik a már meglévő intézményes struktúrához, tükrözi a meglévő viszonyokat. A diákönkormányzatban a tanár-diák viszonyt dominánsan a pedagógiai gyakorlat határozza meg. Ez nagyon sok esetben rányomja bélyegét a diákönkormányzatok működésére, vagyis mindaz a szabadság, amely a törvényben biztosítva van a diákok számára, a gyakorlatban korlátozottan valósul meg.

Összegzésképpen felvázolunk néhány kérdést, melyek további kutatás tárgyát képezhetik:

- Az iskola mely attribútumai vannak hatással a diákönkormányzat működésére?
- Milyen a DÖK megítélése a tanárok szemszögéből?
- Hogy működik a vita és a döntéshozás az osztályban, valamint a DÖK üléseken?

A nevelés mint rendszeres és módszeres szocializáció szempontjából az iskolában megvalósuló demokrácia fontos szerepet játszik a későbbi állampolgári szerepre való felkészülésben. Ezért a diákönkormányzatok működése nagy befolyást gyakorolhat a jövő nemzedék politikai viselkedésére.

Csípő Ildikó & Daróci Renáta & Kun Eszter & Laktos Gábor & Vircsák Enikő

Tanulási szokások, stílusok, módszerek, terek a kaposvári egyetemen

A kutatás célja „hallgató-barát” tanulási környezet kialakítása az egyetemen. A kutatás az egyetemünkön három éve tartó sorozat folytatása, melyben a teljes hallgatói környezetet vizsgáljuk. Az első kutatás, a végzettjeink várható munkaerőpiaca fogadására, a második a szakmai motivációikra és attitűdjeire vonatkozott.

A kutatás *módszere* a megfigyelés, kérdőíves felmérés és interjú volt. Az elemszám 375 (a hallgatók 10 százaléka, közülük 224 leány, 151 fiú), és a három karra terjedt ki (Állattudományi Kar – ÁTK, Gazdaságtudományi Kar – GTK, Pedagógiai Főiskolai Kar – PFK).

A kutatást az alábbi gyakorlati tapasztalatokra alapoztam. Főleg az Állattudományi Karon jellemző alacsony felvételi ponthatár (72 pont) jelentős negatív hatással van a felsőoktatásra jellemző tanulás első szakaszára. Általánosan jellemző minden karra, hogy a hallgatók zöme, nem tudja idejét beosztani, idejük közel egynegyed része üresjárat. A szorgalmi időszakban a tanulásra fordított idő messze alatta marad a szükségesnek. A tanulási stílusban a vizualitás, a hagyományos tanulás a döntő (az egyetemi jegyzetből, könyvből való tanulás), visszaszorult a saját jegyzetkészítés, alig jellemző a könyvtár és az internet használata. Végezetül tapasztaltuk, hogy a tanulókat körülvevő tanulási környezet nagyon alacsony szintű, alig vannak intim tanulási terek, a tanulás közvetlen segítő szolgáltatások szintje alacsony.

Az alábbiakban a kutatásnak csak néhány összefüggését emelem ki.

A hallgatói időmérleg

Az adatfelvételt az év elején végeztük egy évfolyamon az állattudományi karon.

	Tanulás	Alvás	Étkezés	Higiéné	Ügyintézés ^a	Csevegés ^b	Holtidő ^c	Szórakozás ^d
Szorgalmi időszak	6 ó	8 ó 33'	55'	45'	1630'	2 ó	2620'	2 ó
Vizsgaidőszak	14 ó	6 ó	30'	45'	30'	30'	20'	0

^a Ügyintézés, szervezés, várakozás. ^b Csevegés, telefonálás. ^c Holtidő (nem tudják mire ment el, bambulás, pihengetés, járkálás stb.) ^d Szórakozás (hallgatói klub, bulik, TV, film, szórakozó helyek, sport-mecs-csek, lovaglás).

A legtöbb hallgató állandó időhiányra panaszkodik, a mérés szerint ugyanakkor napi 2,5 óra „holtidővel”, ügyintézés (szervezetlen rohangálás és várakozás), csevegő idő, passzív idő (ágyon heverés, alvás stb.) és hét közbeni szórakozásra fordított idővel rendelkeznek. A tanulási időt szorgalmi időszakban az előadás, szeminárium, dolgozatírás, gyakorlat tölti ki. Összefoglalva, a legtöbb tanuló nem tudja idejét beosztani (nem tanulta meg) a középiskola kötött időbeosztásából szabadulva az egyetemen a szorgalmi időszakban okosan felhasználni az időt. Az utolsó perces felkelés, előadásra odaérés (sokszor pár perces késés), ügyek azonnali intézése, halogatása, a számonkérésekre, feladatokra az „utolsó perces” készülés állandó rohanást és igen nagy holtidőket eredményez.

Az időzavar, az időbeosztás hiánya megmutatkozik a heti időmérlegen: a kedd és a csütörtök a tanulásra fordított napok.

Az időgazdálkodás problémáira utaló: állandó késés, állandó rohanás, az utolsó percekben (vagy azután) elvégezett feladatok, a nagy számú halasztás, a sok holt idő oka lehet a középiskola feszes időbeosztásból való kiszakadás után az egyetem – főleg az első félévben – nem követeli meg a tervezett és szervezet időgazdálkodást. Mivel a tanári kontroll nem feszes, így ez a tanulási szokás (magatartás) rögzül. Ezért azt gondolom az idővel gazdálkodásra – a tanári követelménytámasztással – lehet rászoktatni a hallgatókat. Még ha ez felveti azt a kérdést, hogy hallgatóink felnőttek, felelősek a döntésükért, ez nem középiskola, hallgatói (diák) jogok stb. Mert egyrészt – főleg az első években – többen a késő serdülő állapotban, valamint szociológiai státusokat tekintve nem önálló állapotban lévőkről van szó.

	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek	Szombat	Vasárnap
Szorgalmi időszak	17	21	25	14	5	0	0
Vizsgaidőszak	50	60	vizsganap	30	50	30	25

A tanulási stílus

A hallgatók döntő hányada (53 százalék) a vizuális tanulási stílust (vizuális tanulás) részesíti előnyben, a tipológia szerint vizuális típust képviselnek. Sokkal inkább a társas tanulást mint az egyéni részesítik előnyben. A gondolkodás szerint főleg reflektív típusba sorolhatók. Nagyon elgondolkodtató, hogy a már egyetemre járók 8 százalék nem tudja milyen típusú tanulást folytat (tanulok, ahogy tudok, amikor tudok).

A hallgatók számítógéphez (hálózathoz) hozzáférése siralmas, igaz, van 5–6 számítógépes terem, van internetes szoba és internet kávézó a kollégiumban, de ezek használata napközben az oktatás miatt, este a felügyelet hiánya miatt lehetetlen. Az egész egyetemen nem alakult ki a felsőoktatásra jellemző informatikai kultúra. A könyvtár-használat oktatói igény, a könyvtári állomány mennyisége és minősége, olvasótermi kapacitása, elektronikus katalógusa kevésbé szolgálja a hallgatói igényeket

A tanulás helyszíne

Az egyetemen a tanulásra szolgáló hallgatói terek száma és színvonala döntően befolyásolja a tanulás lehetőségeit, áttételesen eredményességét. Az egyéni tanulás intim terei (pl. a könyvtári olvasó, a kollégiumi szoba vagy az otthoni szoba) alkalmas a tanulásra, a közösségi terek inkább csak az alkalmi (dolgozat, vizsga előtti) tanulásra alkalmasak, de e célra is be kell rendezni, bútorozni. A tantermek napközben foglaltak, este és hétvégén elvileg „kulcskérdés” az egész, de ennek nincs szabályozott rendje.

A jelentős számú (40 százalék) kollégista válaszai szerint is az otthoni tanulás emelkedik ki. A kutatás során vizsgáltuk – egy szemináriumi terem térszerkezetén keresztül –, hol helyezkednek el a hallgatók, és egy tanóra során hol helyezkedik el az oktató (milyen teret használ a termen belül). A hallgatók a katedrától biztos távolságra lévő tereket, majd a kitüntetett tereket (ajtó, ablak közelsége) töltik fel, rokonszenv-ellenszenv választási alapon ülnek egymás mellé. Kevésbé játszik szerepet a láthatóság (tábla, vetítő felület), a hallhatóság.

A tanár néhány hallgatóval szemkontaktust tart. A kísérlet bizonyította, hogy a jelenlétre legtöbbször a hátsó helyen ülők esetében lenne szükség. A szeminárium módszerének változása, a vita előtérbe helyezése, nem azonnal, de átrendezheti a teret. A tereknek, a tanár térszabályt alkalmazó oktatásának, a hallgatók egészségügyi és pszichikai, szociális kapcsolatai figyelembevétele javíthatja a tanulási teljesítményt.

A tanulási testhelyzet

Ennek szerepe látszólag nem nagy, de jellemző: kiemelkedik a mozgásos tanulás. A tradicionális „íróasztalnál tanulok” szokás megváltozott. Ágyon fekvő tanulok, úgy nézem a TV-t, esetleg úgy olvasok, vagy úgy mobilozok, ott nassolok. Az ágy a 20. század végén, a 21. század elején kitüntetett szerepet nyert a tanulásban (de viselkedésben, magatartásban is).

A tanulási motiválatlanság okai

A vonatkozó kérdések negatív, „miért nem” típusú kérdések – a sugalmazó, felmentő jellegük miatt – csak bizonyos fenntartásokkal kezelhetők. Meglepően magas arányban „találták meg” a sikertelenségük okait a hallgatók a feltett kérdésekben. A legmotiválatlanabban az agrár mérnöktanár-hallgatók. A pályát (az agrártudományt, a tantárgyakat) a leginkább a négy agrárszak utasítja el. Ugyanők kiugróan magas értékkel válaszolták, hogy „utálom a tanárt”. Kiugróan magas értéket kapott „az óra hosszú és unalmas” válasz is.

A „hallgatóbarát” tanulási környezet megteremtése az egyetemen – javaslatok

Összegezőként az alábbi megállapításokat teszem.

- Hallgatói és tanulási szempontból át kell alakítani az egyetem tereit és szolgáltatásait.
- Meg kell változtatni a szorgalmi időszak óraterveit. Át kell tekinteni az egész gyakorlati képzést (arányát és módszereit is), hallgatói (demonstrátori) és tanári kutató és oktató teameket kellene alakítani.
- A hallgatói jegyzet-, ösztöndíj-támogatások elmaradnak a tankönyvek, tansegédletek áraitól. Az egyetemi könyvtár is csak korlátozottan tudja ezt megoldani. Nagyon rövid idő alatt e-learning-esíteni (ha ez nem lehetséges akkor csak digitalizálni) kellene az alapvető tananyagokat.
- Az első szemeszter kezdetén, az önismereti tréning után, két hetes propedeutika kurzust kellene tartani minden hallgatónak, ahol megtanulná a felsőoktatásra jellemző tanulás módszereket (könyvtár, internet használat, irodalmazás, jegyzetelés, önálló tananyag-feldolgozás, kommunikáció, felkészülési stratégia, kutatások, jogok, kötelezettségek, szabályzók, lehetőségek stb.).
- Tanári továbbképzést, kellene szervezni a korszerű oktatási módszerekről, eszközökről, stratégiákról, a szorgalmi és vizsgaidőszak tanítási-tanulási ritmusáról, követelményeiről.
- További kutatásokat kell folytatni – most már kísérletes formában – a tanulási stílusokról, módszerekről és szokásokról.

Martinkó József